

Antoni de Lofrasso, Cervantes i la cultura catalana

Avui, llegint el llibre "Viatge a les entranyes de la llengua" de l'Eugeni Casanova, concretament el capítol de l'Alguer, he trobat el següent:

(pàg. 278)

"(...) Però amb molt d'enginy, ja Felip II va separar els territoris italians de la Corona d'Aragó, en un llarguíssim memorial de laminació de sobirania que arriba fins a Joan Carles de Borbó i Borbó. Una de les primeres mesures que va prendre la nova administració hispànica va ser fer traduir els goigs que a tota l'illa es cantaven en català. Potser passar al castellà els va semblar inoperant, i més en qüestió tan poc administrativa, així que van fer transcriure'ls al sard.

El cas més llampanant és el de l'escriptor Antoni Lofrasso, "el lletraferit més important de la història de l'Alguer, que els manuals citen com a escriptor català en llengua no catalana". El 1571 va publicar a Barcelona "Los mil y doscientos consejos y avisos discretos" adreçats als seus fills que s'havien quedat a l'Alguer, en què es donen justament aquest nombre de consells per a exercir diverses professions de la mena de : "si decidiu ser capellà, recordeu-vos de cantar missa cada matí a les cinc..." La seua obra més notòria la va publicar -també a Barcelona- el 1573; una novel·la pastoral intitolada "Diez libros de la Fortuna del Amor", d'èxit flugurant i apoteòsic.

Lofrasso va tenir una vida agitada. Era militar i el van empresonar a l'Alguer acusat de matar una persona. Després d'un procés molt llarg, el van excarcarar a condició que s'exiliés, i es va mudar a la capital. La seua anomenada va ser molt gran entre els seus contemporanis, fins al punt que feia ombra a Miguel de Cervantes, que el cita tres cops, un d'ells al Quixot, justament per a culpar-lo de la bogeria d'Alonso Quijano, al qual se li va embarbussar l'enteniment a còpia de llegir els "Diez libros de la Fortuna y el Amor".

Tot això m'ha posat en "alerta màxima" immediatament. Quan he tingut un ordinador amb internet al davant, de seguida he trobat coses com aquesta, sobre n'Antoni Lo Frasso:

<http://www.joanducros.net/corpus/Antonio%20de%20Lofrasso.html>

Biografia

Antoni de Lofrasso (l'Alguer, segona meitat del segle xvi-?). Novel·lista. Vers 1572 arribà a Barcelona, on, com a escriptor, cercà la protecció de la noblesa. Poc després publicà la seva novel·la pastorívola *Los diez libros de fortuna de amor* (1573). Aquesta obra, dedicada a Lluís Carros i de Centelles, comte de Quirra, és escrita en castellà, però conté dues poesies en català i dues en sard. Les descripcions de tema barceloní, per bé que marginals, en formen la part més interessant. En canvi, el valor literari de la novel·la és molt escàs i, a més, presenta nombroses errades de sintaxi i de lèxic. Cervantes en féu un elogi molt irònic al Quixot.

Obra

Diez libros de fortuna y amor

Diez libros de fortuna y amor és una novel·la pastoril i completament oblidada, si no hagués estat esmentada en l'escrutini de llibres del Quixot. Els pocs crítics que l'han recordat l'han jutjat amb duresa. Pellicer la qualificà Lofrasso de poeta inculte. Menéndez Pelayo diu que el seu llibre és una obra nícia i impertinent. A més a més el llenguatge està ple de solecismes, que delaten l'origen estranger i la curta educació de l'autor. La prosa pot presentar-se com un model de feixuguesa i de l'argument de l'obra realment no existeix. Com curiositats cal recordar que en el llibre sisè de la *Fortuna d'Amor* hi ha un pastor Dulcineo i una pastora Dulcina, que segurament suggeriren a Cervantes el nom de Dulcinea; En aquesta obra hi ha dues poesies en sard i una en català; que en aquesta

llengua està escrit també l'acròstic que es forma amb les inicials dels tercets del *Testament d'amor*, i que conté un elogi de l'illa de Sardenya i una circumstanciada relació del viatge de Lofrasso a Barcelona, amb notícies d'aquesta ciutat, curioses per ser de primera mà.

Juan Manuel Rodríguez